

Istarska Rijeka

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Sagom rastu male stvari, a nestoga sve pokvari.“ — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 4 lira

za svaki centimetar visine u širini jednoga stupca. Za višestruko avansiranje daje se znatna popust prema pogodbi. Plaće se i utužuje u Trstu. Doplat se šalju uredu, a novac upravi. Neufinancirana se ništa ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

Naša pjesma

„Ih umni Englez kazao je negdje, da se pišu svoji historiji u tri knjige: u jednoj, gdje su sabrani njihovi čini, u drugoj, gdje su sakupljene njihove riječi i u trećoj, koja je nazivano sve, što je u njihov duh na polju pjesme i umjetnosti.“

„Ih veći, da je ova treća knjiga najvažniji rat, što ga jedan narod vodi.“

„Ih više puta da zavisi o sreći ili varu ministara, državnika i političara, ali gotovo nikada izkrama. A takova je i naša i sve ostalo.“

„Ih kada slikar uzimlje u ruke kist, i kada na platno stavi se u jedan čas, on ne samo sebi prikazuje u duši, kad čini i kipar ili graditelj-umjetnik, ni čemo, da ni sliku, koja je izšla iz njegova kista, ni kip ni hram ni jedna slična predmeta, već je to svijetla umjetnina, koju stvara u čas šalje na svijet sam Bog, da ljudji mogu bližiji i grijati na njejoj čiji lepotoi.“

„Ih isto je i s pjesmama. I one su došle na svijet nezvane... Kod stvaranja prave pjesme ne pomaže ni račun ni mozganje! Cvijet koji nikne iz sjemena, i niko ne može vidjeti, otkud je ono sjeme dospjelo onamo. Tako i pjesma: Kad iznikne iz srea pjesništva ona se kao i cvijet rascvata sama od sebe i zamirisše svojim dahom. Da pitate pjesnika, kako je u njemu nastala ona pjesma? on sam to ne bi znao da objasni. Jedino, što bi vam mogao reći, bilo bi: „Ih isto je tako, ja ni sam ne znam kako.“

Pjesnike su oduvijek nazivali „bogodani ljudima, a to će reći — kao od samoga Boga nadahnuti sretnici.“ I što je jedan narod imao više takvih bogodanih ljudi, to je mogao da pokazuje više svojih pjesama drugih umjetnina, to je on bolje i ljepše spasio onu treću, onu, kako spomenuti umni Englez veli, najvažniju knjigu svoje historije. A ta je knjiga najvažnija za to, što je najiskrenija i najsamostalnija.

Kad je prije stotine godina slavni Vuk Stefanović Karadžić pokopio u narodu prskom najljepše njegove pjesme i počeo ih izdajati, najveći su umnici cijeloga svijeta ostali kao zapnjeni pred tolikim bogatstvom narodne blaga. Ali narodnih pjesama sakupljeno mnogo i u Hrvatskoj i u Dalmaciji, što pokazuje, da je naš narod velik pjesnik i da je on čna svojom treću knjigu već do sada ispisao deljeno i časno.

Ali narodnih pjesama ima na hiljade i hiljade. Među njima ima i takovih, koje se svojom ljepotom sni, dok bude svijetla i svjetka. Ima i jedna pjesma: „Miloš u Lanimi, gdje se pripovijeda, kako je srpski knez Lazar poslao svoga Miloša k Latini, da lupi haraga. Latini su ga lijepo dočekali i ugostili, a po tom su ga poveljeli jednu svoju „bijelu crkvu.“ Tu su oni pričali da se hvastaju, kako je njihova crkva lijepa i velika i na kraju mu rekoše: „Ih, Srbi, neumate takovih crkvi!“

Ali vojvoda Miloš odgovara njima: „Ih, Srbi, neumate takovih crkvi!“

„Ih, Srbi, neumate takovih crkvi!“

„Ih, Srbi, neumate takovih crkvi!“

„Ih, Srbi, neumate takovih crkvi!“

„Ih, Srbi, neumate takovih crkvi!“

„Ih, Srbi, neumate takovih crkvi!“

„Ih, Srbi, neumate takovih crkvi!“

„Ih, Srbi, neumate takovih crkvi!“

„Ih, Srbi, neumate takovih crkvi!“

svorove slave svom zemljom od Triglava pa do Carigrada. To je naš Marek, Kraljević, kome je vaša istarska, pjesnička duša našla i grob pod nedograđenim Divičarom u Puli.

Ova vaša čijna zbirka provjeća i tuga kneza Ivana Frankopana za njegovu lipinu, turnom lipinu ter prostranim...
A provjeća je i bol -Lipe Mare, koja još uvijek tužuje za svojim izgubljenim krunom...
Sad si, Mare, ti poznana, Nesrećna si kći od bana...
Ove vaše pjesme, mila istarska braćo, tajni su i vječiti razgovor između srca, što ljubavi i duše, koja trpi. Među njima se poput crvene niti povlače i onaj čudni -rakamini facol...
Koga j' moja majka Tri leta rubila, A čet'ro leto Zlatom rakamala, Na suzicah prala, Na srcu sušila...
Vaše pjesme pokazuju, da ni vaša duša nije uvijek žalosna i da i u vas ize kiše svijetli, svoje Božje. Ima u zbirci i vedrih, veselih, čak i vragolastih pjesmica, pa i one gode duše, a nas starije sjećaju dječijima našega kao i one stine, dječije pjesmice, kojima je kraljev Bog zna gdje u tami vremena. U taj red idu i kolede, te vjerne pratilice prastarih naših običaja.
Slavna knjiga!
S njome možete u svako doba pred braću, pred svijet, pred prijatelje i drugane. Kad se u nas vabucuju blatom, vi im pokazite ovu knjigu i recite im: „Do srea, koje je tvorilo ove pjesme, ne može vasa blašt! U ovoj našoj Pjesmarici litra duša naših starijih, duša, koja i danas u nama živi i koja ne će dati, da se na ovom našem rođenom kamenu vrši podno narodno izdajstvo ili kako se to drukčije nazivlje: asimilacija naše krvi...“
Braćo Istarski! Ova lijepa knjiga svjedoči o divnom bogatstvu vaših srdaca i duše vaše. Kad vam se drugi hvastaju svojom kulturom i svojim bogatstvom, pa kad vam kažu: — Vi nemate ništa takoval... onda vi njima pokazite knjigu svojih narodnih pjesama i recite im:
Vi ste mudri, gospodo Latinski! Jeste mudri, ali zborite ludo. Da vidite vasa bogatstva naša, Sva bogatstva i duše i srea. Da vidite, pak da se divitelo...
Dr. T.

Don Luka Kirac

(Prigodom 40-godišnjice njegovog misništva).

Dojduće nedjelje nazvat će se 40 godina, dodaje je prvi put prikazao Svevisnjem svoju zrtvu jedan između najpopularnijih istarskih patriota i svećenika, v. g. Don Luka Kirac.

V. g. Don Luka Kirac rodio se u Medulinu kraj Pule, dne 27. septembra 1884. Pučku školu polazio je u svom rodnom mjestu. Na pričaju blažuspomene pok. biskupa Dobrile bio je poslat na više nauke u Senj. Tu je ostao 3 godine, a zatim se preselio na Rijeku, gdje je s najboljim uspjehom dovršio gimnazijalne nauke. Nakon dovršenih gimnazijalnih nauka otišao je u centralno sjemenište u Goricu. Bogoslovne je nauke također dovršio sa najboljim uspjehom. Dne 17. augusta 1884. bio je zaređen za svećenika.

Don Luka Kirac radio je još kao djak oko osvjешtavanja našega naroda. Kamogod je dosao, svagdje je narod bodrio i oduševljavao za narodni pokret.

God. 1885. bio je namješten kao kapelan u Marčani. To je godine po prvi put naša stranka stupila u izborni bor za carevinsko vijeće i u zapadnoj Istri, Don Luka Kirac vječe i u prilog naše stranke i danju i noću, samo da joj pripomogne do pobjede.

Osim toga Don Kirac je neumorno radio oko osvjешtavanja našeg tamosnjeg življa i poslije izbora. Italijanima to nije bilo pravo, pa su digli kuku i motiku protiv njega i nisu mirovali sve dotle, dok ga nije biskupski Ordinarijat premjestio iz Marčani u Peret, da drži smislu i propovjed čane u Peret, da drži smislu i propovjed čane kod Majke Božje od Anjela za okolišne Hrvate grada Peretca.

Nekome je naš narod na Poreštini saznao, da se njegovoj sredini nalazi mladi i odvažni istarski rodoljub, svećenik Kirac, lračni slavenski rodoljub, svećenik Kirac, zalazio bi redovito u crkvu Majke Božje

od Anjela. Vise puta bi se desilo, da je narod plakao nad divnim propovjedima Don Luke.

Medjutim porečki Italijani pobojase se popularnosti i neustrasenog narodnog rada Don Luke, pa su postavili zahtjev na porečki biskupski Ordinarijat, da se smjesta odstrani iz Poreča „il famosu Croato Kirac“. Biskupija se pokorila tom zahtjevu i odmah premjestila Don Luke iz Poreča u multivarsku župu, gdje je morao obavljati dušobrižničku službu u Krnici, Kavranu i Raklju.

God. 1877. bio je opet premješten u Barban. Tu je službovao skoro 8 godina. Kroz to vrijeme razvio je svu svoju političku djelatnost u onoj prostranoj župi. Posljedica njegove žive djelatnosti bila je ta, da je naša stranka njegovom zaslugom već. g. 1888. dobila u svoje ruke barbarsku općinu. Napominjemo, da je to bila prva općina u puljskom kotaru, koja je došla u naše ruke i koja je kao takva ostala do samog sloma. Od onda je Barban uvijek glasovao samo za narodne kandidate.

V. g. Don Luka Kirac bio je kroz dva zasjedanja izabran našim narodnim zastupnikom u porečkom zemaljskom saboru. Tu je svoju zadaću izvršio upravo dobro.

Uslijed velikoga napora Don Luka, u kvartiro je sebi zdravilo. G. 1895. bio je protiv svoje volje primoran da zatraži manju župu. Tu je i dobio. Nekoliko vremena zatim dobio je župu Ljznan, gdje službovao celihi 13 godina. U to je vrijeme Don Luka najviše radio oko osvjешtavanja našega naroda, podizavanja narodnih i gospodarskih ustanova, čitaonica, sokolskih društava itd.

God. 1908. osta prazna župa Medulin. Biskup Flapp ponudio je tu župu Don Luku. Don Kirac prihvatio je ponudu i preuzeo župu. Tu je uložio sve svoje sile, da nacionalno osvjesti svoje rodno mjesto, kulturno podigne i gospodarski preporodi. Što je naučnio, to je i učinio. Naprije je osnovao posujnicu, zatim ribarsku zadrugu, čitaonicu, klub, Sokol itd.

Svoim neumornim radom oko narodnog osvještavanja stekao je sebi mnogo neprijatelja među puljskim Italijanima, tako da su ovi prigodom početka svjetskog rata uložili sve sile, da mu se svjete za njegov nacionalni rad.

Dne 26. july 1914. imao je medulinski Sekol svoju zabavu. Na toj zabavi svirala je sokolska glazba između ostalih i nekoje srpska himne. Drugi dan iza toga došli su k v. g. Kircu austrijski žandari, upisali ga i odveli zajedno sa učiteljima Žrnakov, Demarinom, bratom župnikovim i Ivanom Kircom u četeljom sokolskog postulaka u dvanzestoricu puljskih Jugoslovena i sve zajedno okovaše i odveše u Trst. Malone po svim kolodvorima, kuda su prošli, bili su dočekani od svjetine sa raznim programima i poklicima: „Evviva l'Austria — abbasso la Serbia e i Serbi dell'Istria!“ Ista se stvar dogodila i u Trstu.

U Trstu našli su se u zatvoru i sa drugim Istarsima, tako da se u zatvoru „Ai Gesuiti“ našlo na okupu oko 400 istarskih Jugoslovena ili kako su ih onda nazivali i porchi Serbi dell'Istria...
12. augusta bili su svi uapšeni dignuti iz sponenutog zatvora i odvedeni po jakim strazama austrijske soldateske i policije u Rihenberg, gdje su smjestili oko 600 istarskih buntovnika. Odatle su ih odveli u Ljubljani.

Dne 17. augusta 1914. proslavio je Don Luka interuaciju u društvu bivšeg jugoslovenskog ministra Zerjara, dra. Jedlovskega, dra. Iva Orlića, učitelja Krizmana i drugih svoju 30-godišnjicu misništva.
1. oktobra 1914. bio je v. g. Don Luka Kirac odaslat na prividnu slobodu — na konfinaciju u rodni Medulin. No i ta je konfinacija trajala vrlo malo vremena. Za nekoliko vremena bio je ponovno uapšen i odveden u Pulu, a zatim u Ljubljani. U Ljubljani je stajao malo vremena, jer ga je austrijska soldateska premjestila u Stejersku, gdje je ostao konfiniran do 1. aprila 1918. Zatim se povratio u Medulin. Kad se povratio kući, našao je majku mrtvu. Što je još više povećalo bol Don Luke.

Slom Austrije donio je Don Luku nova zaočaranja i muke. 14. marta 1919. bio je od ital. čete opkoljen u kući, a zatim odveden u puljski zatvor, odakle je bio za malo dana otpeljen u internaciju u Sardiniju. Koliko je muka i patnja pretrpio u italijanskoj internaciji i konfinaciji teško je opisati.

Februara g. 1920. bio je odaslat iz Italije u Istru. U Trstu se je morao prijaviti kod Generalnog civilnog komesara. Nakon saslušanja ovaj mu je dao novi putni list uz uvjet, da se prijavi puljskim lokalnim oblastima.

Došavši u Pulu, tamosnje oblasti nisu smatralje zgodnim, da ga odmah saslušaju. Morao je da čeka na saslušanje preko dva sata. Zatim mu je bilo saopćeno, da ne mogu preuzeti za njegov boravak u Medulinu nikakve odgovornosti. Dapače Villasantu, čie komesar, izjavio je, da mu apsolutno ne može dozvoliti boravak u Medulinu, jer da je on tamo mali Bog. U istom smislu izjavio se i ružnički kapetan i drugi, tako da je Kirac morao u ruku 24 sata ostaviti Pulu. Nakon toga je dobio porečki civilni komesar naloga, da ga morao primiti u svoj kotar.

V. g. Don Luka Kirac konačno se nastanio u Rakotolama, gdje se i danas nalazi. Njegov je život težak, ali je njegova ljubav do vlastitoga naroda još veća.

U nedjelju proslavio je 40-godišnjicu svojeg misništavanja. Toj proslavi pridružio je si mi, te mu u ime cijelog slavenskog naroda u Istri čestitamo i klčemo: Na mnogaj! Živio naš Don Luka Kirac!

Na mrtvoj točki

Očekivamo i mišta ne dočekamo. — Naš narod nije nikada sustao u borbi za svoje samoodržanje, te nije niži za časak prestao da vjeruje u pravdu. No udes je htio, da su ga njegovi vlastodršci krotili uporedno i nasiljem i slatkim obećanjima, pa su mu tako više puta pripravili gorak zaočaranje, jer su dosljedno i bezobzirno gazili svoje zadate riječi. Ali su oni isto tako, nemajući vrednjajući njemu toli tako, nemajući nacionalno čuvstvo, postavljali baš protivno od onoga, što su željeli. Naše se pelve u neprestanim borbama izostrilo i očelilo blagoderući krivim i nekulturnim metodama njegovih gospodara, koji su u tome ostali do današnjega dana nepoboljšivi i nepromjenljivi.

Premda su nas nesnoše i teške prilike napravile tvrdjima i nepovjerljivima, ipak su najnoviji i najbliži događaji budili u nama nadu, da će stvari morati svakako okrenuti na bolje. Očekivali smo, da će se iza obiju italijansko-jugoslovenskih sporazuma, prijateljskog i trgovačkog, te radi nutarnjih događaja u državi, čim prije temeljito promijeniti postupanje prema našoj manjini

U ime već dosti razvikanje normalizacije i radi interesa svoje vlastite države, morali bi državni činitelji, da popuste i da nam zakažito i neopravdano oduzeše. Ali to se nikako ne događa. Naše pitanje ostaje i nadalje nerješeno, nalazi se na mrtvoj točki. Ministar predsjednik, u čiju dobru volju mi ne prestajemo vjerovati, bio je obećao našim narodnim predstavnicima, da će u najkraće vrijeme sazvat po svojim rukovodstvom komisiju, koja će imati da uzme u pretres naše želje i zahtjeve, da te uredi postupanje prema našem narodu. Mi ne želimo i ne vjerujemo, da bi njegove izjave ostale same riječi. U to smo komisiju polagali velike nade, no miše se ona sazvalje, miše se ona nista poduzelo, jer naš položaj ostaje i nadalje očajan i neuzdržljiv. Mi jošte zigosamo nepravde, mi se jošte nalazimo u stanju bespravnog roblja, jer nam gromovnici naši za čitavo vrijeme svoga vladanja ne ponuđiše ni mrvica, koje padahu sa njihovog obilnog stola. — Da je zakon, koji je nedavno stupio na snagu i koji znatno ograničuje pravo vlasništva, pogoršao i onako kukavno životvanje u ovim našim krajevima, o tome ne treba ni da govrimo.

Skrajnje je vrijeme, da se našem narodu omogući slobodno kretanje i razvijanje. Taj se fakat ne može više omalovažavati, niti se to pitanje smije više odlađati. Neka ne tjeraju naši gospodari mak na konac, jer bi naša niska, tiše i lišiti i posljednje nade, da će se naš položaj popraviti. Mi ne želimo nikoga, da se to zbude, jer žudimo jedino za time, da se osjećamo u svojoj državi doista doma, te da zadovoljni svojom svoje državljanske dužnosti uz uzivanje jednakih prava. To bi trebali, da već je damput uvide i pripoznaju oni, kojih se to tiče i koji bi time najčasnije poslužili u korist svojoj državi, a na diku svome narodu.

a krajevnom Italijem održimo u nadi, da će obje zemlje iz toga izvući korist. Mi ćemo se, gospodo poslanici, truditi svojim rasnim silama, da savez koji spaja našu državu sa bratskom Čehoslovačkom i krajevnom Rumunijom održimo i učinimo ve intimitiji, uvjereni, da je on osnovni i nezamjenjivi element mira i mirnog razvika u srednjoj jugoistočnoj Evropi. Stjepić na principu Balkan balkanizacijom narodima, krajevne će vlada obratiti naročitu pažnju odnosima sa našim susjedima na Balkanu. Ona se nada da će dubeka solidarnost interesa, koja vezuje ve balkanske narode i svijest da sloboda i nezavisnost ni jednog od njih ne mogu biti ugrožena, a da samim tim nije ugrožena sigurnost i svih ostalih, učiniti da njena želja za stvaranjem i ojačanjem prijateljskih odnosa i sa tim državama bude i ostvarena. U svakom slučaju vlada će nastojati da što skorije uspostavi normalne odnose i sa Rusijom. Naravno je, da će se pri tom strogo paziti, da ne dodje niti do najmanje povrede jugoslovenskog državnog i nacionalnog dostojanstva. Što se tiče unutarnjeg položaja vlada smatra najprécim poslom — odstranjenje korupcije. U tu svrhu pregnut će svom snagom da u državnoj administraciji unese više reda i korektnosti u radu, strogošću i apsolutnom nepristranošću; da u njoj suzbije partizanstvo i obezbjeđi besporko vršenje i poštovanje zemaljskih zakona. Vlada će naročito nastojati, da pod svaku cijenu i svima sredstvima izkorijeni korupciju i da ma i drakonskim mjerama sprječji demoralizaciju organa državne uprave.

Vlada smatra, da je krajnje vrijeme da se ozbiljno pristupi reformi i posrednih i neposrednih poreza i pravdom raspoređivanju i izjednačenju poreznih tereta u cijeloj zemlji. To je potrebno ne samo radi reda u državnim financijama, nego već i iz razloga nacionalnog mira i sloge koji je od prvenstvene važnosti za ovu vladu. Ne treba nikada imati u ovoj zemlji ma i lažan osjećaj da je eksploatisan i podvlašten, kao što i ne treba da vjeruje da je i da može biti povlašćen.

Najnoviji italijanski dekret o pravu vlasništva pred jugoslovenskom Narodnom Skupštinom.

Zagrebačka "Riječ" javlja iz Beograda: Narodni poslanik samostalne demokratske stranke, g. dr. Josip Reischer, podnio je ministru vanjskih posala g. dru. Vojici Markinkoviću tri upita podjednog jednog običnog dekreta, koji je italijanska vlada izdala 21. pr. mj., a koji se odnosi na pravno uređenje vlasništva u pograničnim krajevima. Tim je dekretom nas elemenat u Italiji prestao biti gospodar svojih nekretnina, jer bez dozvole vlasti ne može vlasnik svoje nekretnine ni prodati ni ustupiti čak ni rođacima. Ne smije ništa zadržati, ni kopati, ni nasipavati. Zabranjeno je bez dozvole vlasti podizati: planinske kolibe itd. S tim je zakonom naš narod u Italiji gospodarski uostao. Ovak dekret pogadja i naše državljane, koji imaju svoje posjede na teritoriji Italije. Zbog toga je posl. dr. Reischer zamolio ministra spoljnih poslova, da mu na javnoj sjednici narodne skupštine odgovori: 1. Da li mu je spomenuti dekret italijanske vlade poznat? 2. Da li je voljan upozoriti italijansku vladu, da dekret omogućuje razvijanje prijateljskih odnosa između oba naroda, i 3. što misli preduzeti u obranu gospodarskih interesa naših državljana, koji posjeduju nekretnina na pograničnom teritoriji Italije? Vrlo je karakteristično, da je taj dekret bio najavljen već 23. maja o. g., a publikovan 21. pr. mj. dakle tek nakon sklopljenog i potpisano trgovinskog ugovora između Jugoslavije i Italije.

Povratak Stjepana Radića.

Dne 10. tek. mjeseca stigao je iz Beča preko Maribora u Zagreb g. Stjepan Radić, predsjednik Hrvatske seljačke republikanske stranke. Osim uzih prijatelja, koji su bili informirani o njegovom dolasku, nije ga na kolodvoru nitko dočekao.

Nova stranka u Italiji.

U Italiji se je u zadnje doba organizovala nova politička stranka, stranka katolika, koja se ne istovjetuje sa strankom Don Sturzovih italijanskih popolaraca (klerikalaca). Ne treba posebno istaći, da su oba stranke u prvom redu italijansko-šovinističkog karaktera. Razlika stoji samo u tome, da jedna stranka ide za fašistima, a ta ina čak i svoje ministre u vladi, dočim je druga protiv fašistima.

Domaće novosti

Potpore Djačke Matice za školsku godinu 1924.—25.

Kako je već svim čitateljima "Istarske Riječi" poznato, Djačka Matica ustanovljena je za djake iz Julske Krajinje. Njezina je zadaća ta, da podupire u prvom redu

one djake, koji kane iza dovršenih nauka ostati u ovim krajevima, i da ne ostane naš narod bez inteligentnog narastaja.

Obzirom na to, Matica će podijeliti potpore i zajmove samo onim djacima, koji — kako spomenuto — pružaju jamstvo, da će nakon dovršenih nauka ostati u krajevima, u ovim pokrajinama. Podupiranje izvan toga okvira Matice — će izvršavati samo u izvrsnim slučajevima, od slučaja do slučaja, i to u koliko joj budu dovoljavala sredstva.

Sadašnja uprava Djačke Matice stoji na stanovištu, da posve mirnom savješću može da podupire u prvom redu one djake, koji študiraju unutar državnih medija Italije. Zatim dodaje u obzir i djaci iz Julske Krajinje, koji študiraju u inozemstvu i koji se nakon dovršenih študija misle povratiti u ove pokrajine i ovdje razviti svoje stručno djelovanje.

Prošle godine podupiralo se djaštvo na taj način, da su im se rješavale molbe od slučaja do slučaja. U budućoj školskoj godini bit će način podupiranja sasna drugačiji. Djačka će Matica prije ili poslijekom buduće školske godine odrediti određene kvote, koje će se kasnije isplaćivati u stalnim mjesecnim (ili semestralnim) obrocima. Taj će način podijeljivanja potpore bez sumnje više odgovarati interesima djaštva, jer će mu osigurati redoviti i stalni prihod za cijelu školsku godinu. Jasno je, da na te potpore mogu da reflektiraju samo oni, koji pravodobno uloze svoje molbe te ih opskrbe sa potrebnim dokumentima. Rek za ulaganje molbi istice 31. avgusta 1924. Molbe, koje ne budu predložene do tog dana, ne će se uzimati u obzir.

Budući da je Djačka Matica u Trstu jedina ustanova u Julskoj Krajinji, koja podupire naše djaštvo, molimo sve zainteresirane osobe, da pravodobno uloze molbe za djačke potpore ili zajmove.

Visokoskolska skupština Djačke Matice u Trstu.

Primamo: — U smislu § 48. društvenih pravila pozivljm sve visokoskolske djake, koji su učlanjeni u društvu, da bezuvjetno dodju na redovitu visokoskolsku skupštinu, koja će se obdržavati u Trstu, dne 20. avgusta 1924. u 10 sati prije podne. Dnevni red i mjesto skupštine može se saznati u društvenom uredu u Trstu (Via Fabio Filzi, 101.). — Predsjednik Djačke Matice.

Tko zna, dali je unutra i ona...?

Obzirom na teške prilike, u kojima naši ljudi moraju da žive, mi nismo očekivali ni iz daleka, da će izdanje naših "Istarskih narodnih pjesama" razbuditi u njima ovoliko zanimanje. Pjesme se upravo grabe i na dušak gutaju. Već smo od nekoliko naših staraca i starica čuli, gdje govore: — "Tko zna, da li je unutra i ona, koja se je u nas pjevala prije toliko i toliko godina... I kad vide, da ne nema naših starci kopati u pameti i stara, zakopana pjesmica polako iskrusje.

Tako su nam već do sada najavljene dvije kolede i četiri pjesme, koje još nisu nigdje zabilježene. Mi smo već zamolili naše prijatelje, da te pjesme vjerno zabilježe i nama dostave. Odlučili smo naime, da se damo na sakupljanje ostaloga narodnoga blaga. A ovime molimo i sve naše, da nam u tom plemenitom poslu idu što više na ruku.

Inače svi, koji su do sada imali prilike, da nabave ili vide ovu našu zbirku "Istarskih narodnih pjesama", ne mogu da se dovoljno nadive izboru pjesama i sjajnoj opremi, koja nama Istranima služi doista na čast.

Hvalevrijedan primjer.

Prigodom svoga boravka u Lovranu navla je vrlo domortokinja, gđa Vera Rubelli, jedan primjerak "Istarskih narodnih pjesama" za sebe a četiri primjerka za četvoricu opatijskih siromaha. Od srca hvala dobroj gospođi: ugledali se i drugi u ovaj lijep primjer!

Što je na stvari?

Primamo: — Pod bivšom vladavinom bilo je više pomoraca iz Dalmacije i Hrvatskog Primorja osigurano kod tršćanskog "Istituto nazionale d'assicurazioni per gli infortuni sul lavoro". Među tima nalazila se i moudac parobrodno društva "Jadrani" iz Splita. Nesretni je slučaj htio, da je godine 1917. jedna ladja tog društva eksplodirala i da je tom prigodom nastradalo više momaka. Ranjeni i oštećeni momci obratili se odmah na osiguravajućem zavodu za tjelesne oštećenje u Trstu molbom, da im se ustanove penzije. Kako je napomenuto tršćansko društvo riješilo njezine molbe, to ne znamo. Znamo samo to, da se svi tuže na spomenuti zavod; što više: eujemo, da se Josipu Jelčiću iz Selca (Hrvatsko Primorje), kojemu je italijanski liječnik konstatovao 100% invaliditete, od 17. IX. 1919. upeće ne doznajuće nikakve penzije! Razlog nije nam poznat. Ugled tršćanskog "Istituto" zahtijeva, da se to pitanje rascisti.

Krčevnim vlastima na razmišljanje.

Piše nam prijatelj iz Rijeke: "Poveno sam se ozbiljno kad sam čitao u časopisu cijenjenom listu "vijest" o našem dobrom župniku dr. Ivanu Kukančiću. Kako se morao odrediti svoje zakonite župe i to na temelju bojkovanih denuncijacija. On kao čestiti čovjek, volio se odrediti župe, nego da se njegovo ime blati u rukama kojekakvih individua i da stedi svaku čast. Kasnije dokazi pokazak će svijetu, svima i istinito utvrditi, kao i pravdom i odredbe. Apostolski Administrator, Izidor Sain, svakako znađe za ove optužbe, a znađe i to, kako se zauzeo. Upitali bismo g. Apostolskog Administratora, da nam kaže, da li je odluka sv. Konzistorija bila, da se istjeraju kapucini Hrvati iz Rijeke i da se iz Rijeke na Riječi istjera hrvatski jezik, ako prem je to jezik mnogobrojnih vjernika? Upitali bismo još i to g. Apostolskog Administratora, kako misli on i sv. Konzistorij previditi za duševno dobro i pastvu Hrvata katolika na Riječi?"

Molimo uoči gosp. Apostolskog Administratora Ivana pl. Borzatti-a u Zadru, da upita sv. Konzistorij, kako se imadu tumaćiti one riječi psalma 84.: "pravde i mi ne izjubit će se, da li njegove takod, da se u Nerezinama namjesta za fratri, koji nepoznajaju srpsko-hrvatskog jezika, jezika pučanstva? Da li moguće liko, da ih župnici u Osoru, Nerezinama, Sv. Jakovu u Čunskom, nepoznajaju jezika velike većine pučanstva? Da li je uopće moguće, da g. Apostolski Administrator nije smatrao shodnim da u čitavo vrijeme svoga upravljanja nije progovorio ni riječi većini vjernika u njihovom jeziku, jer je to slučajno hrvatski jezik? Kad ni g. Apostolski Administrator Sain nije smatrao ovo shodnim, bit će, da je to kakva apostolska mislija! Da li se imadu tumaćiti onako, kako se sada skrbi za duševni spah Rvata katolika u Velikom i Malom Loshuju, Unijama, i Susku? U koliko je nama poznato po nauci Kristovoj imali bi i Jugosloveni pravih katolika, jer nam se opet čini, da su i Jugosloveni stvorenja božija. Što vam se čini gđ. Apostolski Administrator?"

Zabranjeni zbor.

Kršćansko-socijalna Djačka Zveza (t. i. Djački Savez slovenačkih djaka iz Gorice) izdala je bila za 12-14. avgusta zbor u Ljunciji. Na zboru imale su da nastupe kao predavači sve istaknute ličnosti slovenačke kršćansko-socijalne stranke, kao Besednjak, Bičič, Kapan, Šček, Pop, Stanje i drugi. Unatoč strogo anacionalnom karakteru zjora ipak je prelekt u Vidmu zabranio držanje istog. To je ona toliko razvikana sloboda. Dokaiko dakle!

Svega po malo

Drsko razbojstvo u rumunjskom samostanu.
U Samostanu Fontana Alba u Bukovini izvršeno je pred nekoliko dana nadasve drsko razbojstvo, u kojemu su poginuli 12 osoba u oficirskim uniformama i zatrali su 20 osoba pregledati samostan. Prior je primio tobožnje optužbe vrlo radosno i priredio im u počast svečani ručak. Odjedared su za vrijeme ručke gosti naredili redovnicima, da dignu ruke a rukom od prijetom smrti prisilili su priora, da izruči 40 gotovnica, oko četiri milijuna leja. Zatim su razbojnici sve svežali i zatvorili u ćelije. Sve su crkvene dragocjenosti natovarili na kola i pobjegli. Dok su vlasti saznale za događaj razbojnika je već nestalo.

Opio dijete na smrt.

Budimpeštanska policija uapsila je 45-godišnjeg čovjeka Schillinga. On je prošle nedjelje podne pade u čitavom svom otoku, a meću njim je i njegov 37. godišnji sinčić. Dječak je najedared pozlilo i umro je u bolnici od otrovanja alkoholom. Neoprezni otac bit će predan sudu radi prekršaja protiv sigurnosti života. — Ljudi, budite pametni i nemojte opijati svoje djece!

Polja se potrelomje — zapalila.

U italijanskom se gradu Bellano polja potrelomje i zapalila starica Giovanna Sommacca. Ona je to zacilio potinila u neubrotvom stanju, koji je posljedica vjerskoga fanatizma, jer je imala zavajivati Krista. Različne okolnosti potvrđuju ovo mišljenje, jer je u krucetu starije nadine nekoliko bogatish štopova, na kojima je starica spalavala, dok je i jedna držala nekoliko oštih železnih veriga. Nije dano je i drugih indicija, po kojima je jasno, da se sirota žena uzasno mrcvarila. Interesantno je, da je žena počnila ovo strašno djelo svačiji jednoga svećenika, gdje je služila kao služavka.

Dvojboj zaljubljenih staraca.

U New-Yorku pobila su se u dvojboju na pistole dva zaljubljena starca, jedan u 71. a drugi u 75. godini. Do dvojboja je došlo zbog sukoba u borbi za ljubav nek sedamdesetogodišnjeg žepotice. Jedan od boraca ubijen je a drugi je ozbiljno ranjen.

Žena, koja 73 godine nije plja vode.

Dok Amerika zabranjuje uzimanje alkohola, žuje se u Engleskoj počemu smatrat, da se posve suvisnom. Neka odlična gospođa iz Sussexa, oboljela pozalila se jednom liečniku u Londonu. Jednog dana ona osjeti žed. Ličnik joj odmah čuše vodu. "Ona odbije. Za vrijeme izlozbe od 1851. ona je popila čašu te "odvatne tekućine, koju je toliko malo vidjela, da već 73 god ne ukusila ni svječkapi.

Leptiri zastavili zeleznicičku vladu.
U Italijanskoj postojati Ubolta, koja je bila blitih i putara i za kas je klavira, koja je zeleznici kao popriku za svom. Kao što smo vidjeli, da se ovaj Avastog, gdje se je kongres invalida, borali su prekinuti i da dva vlaka morala su stati nekakom jer su od leptira izumrle postale škodljive i opasne. Na sreću je mala grupa ljudi, koja je potakla oblake leptira, nastila i to putava i sadržano uspostavljen je pravni promet.

Trazil alkohol, našli Italijane.

Newyorki. Svjetel pose... Italijanska vlada zastavila je isprva Roke, ali jedan surinavi hodo misli, da je iz caru alkohola.

Kod prometne broda poliena nije ni traži alkohola, ali je izvukla na palubu preoplasena Italijana, koji su se morali biti usajati u Sjedinjene Države. Otkriveno su na His, Island i bit ce prvom parobroja vraćeni u Italiju.

Tako Svjetl. Kako vidimo, američki zakon trudi, ali su obično još tvrdje postojanje kršenja zakona. To bi morali imati na pameti svi naši ljudi i bitri, koji misle, da u Americi mogu ući kroz "džamak", t. j. kroz Kanadu, Kalbu i Meksiko, da uđu u Sjedinjene Države bezbjesni spakunati. Ljudi, čuvajte se zlobnih ljudi i ne mojte se podavati u ništavo pustolovine!

Novorodjenka sa klijunom i ženskim grudima.

U Grčkoj, u Ateni rodilo se čudno djete, koje je živjelo samo 5 dana. Djetle je težilo 1 kg i 350 grama, nije imalo obraza, a neli su mu bile nenaravno velike i prokrevne crvenkasto sion kožicom. Miesto nosa imalo je klijun, usta presiroka. Najinteresantnije je to, što su ovo čudnovito imalo zrasle i dobro razvijene grud i drusede godišnje. Djetle je imala ovoga lica bio je sličan pasjem lavezju.

Macka, koja se daje dojiti od žene.

Služaj se desio u Italiji, u gradu Sarnu, gdje je jedna žena zapala dječakom. Za vrijeme dok je žena spalavala priručke po mala mackica i počne sasti. Žena se umirala, stena probudi i alarmira ukaučane, ser se mackica nikako nije htjela otkinuti od sise. Macka se čudan slučaj mnogo komentira.

Kako možemo doživjeti 100 i više godina?

Jedan američki liječnik veli: da to baš nje jako teško, pa za to preporuča ove: Peči zubni svaki dan barem sedam puta. Operi ruke za svakog posla. Rano se ući spavati. Ako žudi bdiću i noći, to umazati dahi i promjeniti živeć. Dok jede, ne pij ništa osim čista dječje vode. Radi svoje poslove veselo i budi uvijek zadovoljan, jer nezadovoljstvo ubija čovjeka. To su eto savjeti tog američkog liječnika.

Puac će sa zemlje na mjesec.

Neki američki učenjaci ovog ljeta nekakvim ogromnim tanetom, koje je kao ogromna ečara načinjeno od čelika. U tom tanetu će biti mnogo drugih taneta, a u svakom malom stroju, koji će na putu do mjeseca redom zaplijetati taneta. Kad prvo taneta, koje će biti ispaljeno sa zemlje, dodje dole, da ne bude više tako skoro moglo letjeti, ispalit će se iz njega samo od sebe onim strojom drugo, koje će ispaliti dalje, a kad i to smalakše, ispalit će se samo iz njega treće, pa će se tako redom iz jednog taneta ispaljivati drugo, dok zadnje taneta padne na mjesec. A na mjesecu će se rasprsnuti i zapaliti 2 funte bengalske vatre, koja će tako zasjati, da će se dalekozorom iz zemlje vidjeti, pa će onda ti učenjaci znati, da im je taneta zbija došlo do mjeseca. Taj će put taneta do mjeseca trajati, više, 36 sati, te se vraća dana i jedna noć.

Kako izgleda zvezda Danica?

Zvezda Danica je naljepša, što je vidimo. Prva zvezda sveteću i zadnja je unutra. Ali učenjaci veli, da je ona najdugađa zvezda, kad je izblizje pogledas na velike dalekozore. Kažu, da je ona sva prekrita najbogatijim barutima i obavija najpotvornim smradom. U onim barutima sive zjogromno prvi, sloneže i žuživaju, koji su tako veliki, da bi mi ljudi, s njima bili kao stina; pa bi tužili, iz barutima radeću i radeću, kao kome su bila zvezdica četiri lava, upregnuta jedna mula. Ta mula je u tom času ubila mulu. Mula je od uboda pobesnala i počela da leti sa kavezom, koji se prevrno i raspao, a iz njega poltešice četiri uplašena lava i počelo da napriču u tihom. Kom, koji je isao posred kaveza uplašio su u shtrom tihu parvo, zanimali u kome se utopio. Odmali su mobilizovani žandarmi iz okolice, koji su ubili sva četiri lava, kad su se nalazili u sred reka zderajući mulu.

Velika poplava u Sloveniji.

Prošlog petka nastalo je u Sloveniji velike nevremine. Tom prigodom poplavili je više polja. Utopilo se 15 ljudi. Više je mostova porušeno. Steta iznasa više milijuna dinara.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:

IVAN STARI

Titak: TISKARA "JEDINOST" U TRSTU